

การชักเถลาทางสังคมของครอบครัวในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร

นางสาวพรทิพา หอมจันทร์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยาบัณฑิต

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2529

ISBN 974-566-808-7

013540

I155b418b

Socialization practices among families in a Bangkok Slum

Miss Porntipa Homchantra

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the degree of Master of Arts**

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

Chulalongkorn University

1986

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การชักเงาทางสังคมของครอบครัวในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร
 โดย นางสาวพรทิศา หอมจันทร์
 ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
 อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญญาโท

.....
 (รองศาสตราจารย์ ดร. สรชัย พิศาบุตร)
 รักษาการในตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายวิชาการ
 ปฏิบัติราชการแทนรักษาการในตำแหน่งคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
 (รองศาสตราจารย์ ปรีชา คุณินทร์พันธุ์) ประธานกรรมการ

.....
 (รองศาสตราจารย์ สุัทตรา สุภาพ) กรรมการ

.....
 (ศาสตราจารย์ ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง) อาจารย์ที่ปรึกษา

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- 3. ส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว
- 4. ส่วนที่เกี่ยวกับการ ชัก เกลาทางสังคม

ผลจากการศึกษาพบว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ

1. ฐานะครอบครัวกับการ ชัก เกลาทางสังคม

1.1 ฐานะครอบครัวจะมีผลต่อการ ชัก เกลาทางสังคม นั่นคือ ในครอบครัวที่มีฐานะมั่นคง จะให้การ ชัก เกลาทางสังคม ได้ดีกว่าครอบครัวที่มีฐานะไม่มั่นคง

1.2 จากการแบ่งกลุ่มครอบครัวที่มีปัญหาและไม่มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ตามข้อมูลการ สัมภาษณ์พบว่า ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัวมีผลต่อการ ชัก เกลาทางสังคม เช่นกัน นั่นคือ ในครอบครัวไม่มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ จะให้การ ชัก เกลาทางสังคม ได้ดีกว่าครอบครัวที่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ

2. ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีผลต่อการ ชัก เกลาทางสังคม นั่นคือ ในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ดี จะให้ ชัก เกลาทางสังคม ได้ดีกว่าครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ไม่ดี

3. ครอบครัวที่มีฐานะมั่นคง ภาวะความรับผิดชอบของภรรยาจะน้อยกว่าครอบครัวที่มีฐานะไม่มั่นคง

นอกจากนี้ยังพบว่า ครอบครัวทั้งที่มีฐานะมั่นคงและไม่มั่นคง จะคาดหวังการศึกษาสูงสุดของลูกให้เป็นไปตามความสามารถของลูก และตามกำลังความสามารถในการส่งของพ่อแม่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

8

The interviews were based on a structured questionnaire and were conducted with the heads of families and their wives - Good cooperation was obtained through the assistance of the social workers in charge of the slum. The data obtained were analyzed on a percentage basis, comparing the differences in socialization practices between the two groups of families and aiming at finding the relationship between socialization practices and certain socio-economic characteristics of the families.

The data support all the hypothesis set up to guide this study. The analysis of the data reveals that :

1. There is a relationship between socio-economic conditions of families and their stable families use of socialization practices. The socio - economically stable families use practices that are more conducive to children's personality development than economically unstable ones
2. Stable husband - wife relationship contribute to better socialization practices within the families
3. In economically stable families, wife's role is earning extra income to support the families is less demanding than in economically unstable ones. The wives' role in socialization of the children is thus more positive in the former than in the latter group of families.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือแนะนำจาก
อาจารย์และเพื่อน ๆ ซึ่งใคร่ขอล่าวนามไว้เป็นเกียรติ ณ ที่นี้คือ

ศาสตราจารย์ประเสริฐ แยมกลิ่นพุง อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งเป็นผู้ให้คำแนะนำ
หัวข้อวิทยานิพนธ์และได้ให้ความกรุณาเอาใจใส่ให้คำปรึกษา ตลอดจนการตรวจแก้ไข
วิทยานิพนธ์เป็นอย่างดีมาตลอด ซึ่งความกรุณาที่ได้รับช่วยทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจในการ
เขียนวิทยานิพนธ์นี้จนสำเร็จ

รองศาสตราจารย์ปรีชา คุณินทร์พันธ์ หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์สุพัทรา สุภาพ ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

พร้อมกันนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ และพี่ ๆ ที่ได้ให้การสนับสนุนด้านการ
ศึกษามาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ คุณวราพจน์ น้อยกาญจนะ คุณเฉลิมชัย โรจนครินทร์
นักสังคมสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร และเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารเทศบาลตำบล
ไชโยทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลและให้ความช่วยเหลือจนผู้ทำวิจัย
สามารถทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลงได้

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พรทิพา หอมจันทร์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฅ
รายการตารางประกอบ.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 แนวคิดในการวิจัย.....	5
1.3 ปัญหาในการวิจัย.....	7
1.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
1.5 สมมติฐานในการวิจัย.....	27
1.6 วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	29
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	30
2 สภาพชุมชนแออัด.....	31
2.1 ความหมายและการเกิดชุมชนแออัด.....	31
2.2 การเกิดชุมชนแออัด.....	32
2.3 สภาพทั่ว ๆ ไปของชุมชนแออัดซอยสวนพลูพัฒนา.....	34
2.4 ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนแออัดซอยสวนพลูพัฒนา.....	37
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	43
3.1 ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	43
3.2 การเก็บและรวบรวมข้อมูล.....	44
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	45
3.4 นิยามตัวแปร.....	45

บทที่	หน้า
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
4.1 ภูมิหลังและโครงสร้างของครอบครัว.....	54
4.2 อาชีพ รายได้ รายจ่าย และภาวะหนี้สิน.....	87
4.3 ความสัมพันธ์ในครอบครัว.....	118
4.4 การพิสูจน์สมมติฐาน.....	141
4.5 การวัดการชักเถลาทางสังคม และความสัมพันธ์ใน ครอบครัว.....	142
4.6 ภาวะความรับผิดชอบของภรรยา.....	172
4.7 การศึกษาในชุมชนแออัด.....	175
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	181
5.1 บทสรุป.....	181
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	186
บรรณานุกรม.....	187
ภาคผนวก.....	191
ประวัติ.....	203

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1.1	ภูมิลาเนาเดิมของหัวหน้าครอบครัว จำแนกตามฐานะครอบครัว..... 55
1.2	ภูมิลาเนาเดิมของภรรยา จำแนกตามฐานะครอบครัว..... 57
1.3	สาเหตุการย้ายเข้าสู่กรุงเทพมหานครของหัวหน้าครอบครัว จำแนกตามฐานะครอบครัว..... 59
1.4	สาเหตุการย้ายเข้าสู่กรุงเทพมหานครของภรรยา จำแนกตามฐานะ ครอบครัว..... 61
1.5	ที่อยู่อาศัยครั้งแรกในกรุงเทพมหานครของหัวหน้าครอบครัว จำแนกตามฐานะครอบครัว..... 63
1.6	ที่อยู่อาศัยครั้งแรกในกรุงเทพมหานครของภรรยา จำแนกตามฐานะ ครอบครัว..... 65
1.7	ระยะเวลาที่อาศัยในกรุงเทพมหานครและในชุมชนแออัดชอยสวนพญา ของหัวหน้าครอบครัว จำแนกตามฐานะครอบครัว..... 67
1.8	ระยะเวลาที่อาศัยในกรุงเทพมหานครและในชุมชนแออัดชอยสวนพญา ของภรรยา จำแนกตามฐานะครอบครัว..... 70
1.9	การศึกษาของหัวหน้าครอบครัว จำแนกตามฐานะครอบครัว..... 72
1.10	การศึกษาของหัวหน้าภรรยา จำแนกตามฐานะครอบครัว..... 73
1.11	แบบของครอบครัว - จำแนกตามฐานะครอบครัว..... 75
1.12	จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำแนกตามฐานะครอบครัว..... 77
1.13	จำนวนบุตรที่อาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบัน จำแนกตามฐานะครอบครัว..... 78
1.14	อายุของหัวหน้าครอบครัวและภรรยา จำแนกตามฐานะครอบครัว..... 80
1.15	อายุแรกสมรสของหัวหน้าครอบครัวและภรรยา จำแนกตามฐานะ ครอบครัว..... 83
1.16	จำนวนครั้งของการแต่งงานของหัวหน้าครอบครัวและภรรยา จำแนกตามฐานะครอบครัว..... 85

2.1	อาชีพของหัวหน้าครอบครัว (ข้อมูลกองสังคมสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร) จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	88
2.2	อาชีพของหัวหน้าครอบครัว (ข้อมูลการสัมภาษณ์) จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	90
2.3	รายได้ของหัวหน้าครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อวัน จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	92
2.4	รายได้พิเศษของครอบครัว จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	94
2.5	ปัญหาในการทำงานของหัวหน้าครอบครัว จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	96
2.6	ความพอใจและไม่พอใจต่องานที่ทำอยู่ในปัจจุบันของหัวหน้าครอบครัว จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	98
2.7	ความคิดในการ เปลี่ยนงานของหัวหน้าครอบครัว จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	100
2.8	สถานภาพการทำงานของภรรยา จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	102
2.9	ประเภทอาชีพของภรรยา จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	104
2.10	รายได้โดยเฉลี่ยของภรรยาต่อวัน จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	106
2.11	ความพอใจและไม่พอใจในงานของภรรยา จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	108
2.12	รายได้ทั้งหมดของครอบครัวต่อวัน จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	110
2.13	รายจ่ายของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	112
2.14	ความเพียงพอของค่าใช้จ่ายในครอบครัว จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	114
2.15	วิธีการแก้ไขปัญหาเมื่อเงินไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	115
2.16	ภาวะหนี้สิน จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	116

3.1	การคุ้มครองสิทธิของหัวหน้าครอบครัว จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	120
3.2	การเล่นการพนันของหัวหน้าครอบครัว จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	121
3.3	การเล่นการพนันของภรรยา จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	123
3.4	การทะเลาะกันระหว่างหัวหน้าครอบครัวและภรรยา จำแนกตามฐานะ ครอบครัว.....	125
3.5	สาเหตุของการทะเลาะวิวาทกันระหว่างหัวหน้าครอบครัวและภรรยา จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	127
3.6	การทุบตีและไม่ทุบตี ในการทะเลาะวิวาทกันระหว่างหัวหน้าครอบครัว และภรรยา จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	129
3.7	การมีภรรยาหม้ายของหัวหน้าครอบครัว จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	130
3.8	การพาบุตรและภรรยาไปเที่ยวนอกบ้านของหัวหน้าครอบครัว จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	132
3.9	การช่วยภรรยาทำงานบ้านของหัวหน้าครอบครัว จำแนกตามฐานะ ครอบครัว.....	133
3.10	ผู้ดูแลและให้การขมรมสิ่งสอนบุตร จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	135
3.11	ความใกล้ชิดของบิดาที่มีต่อบุตร จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	137
3.12	ฐานะครอบครัวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	139
4.1	ฐานะครอบครัวกับการชักเถลไถลทางสังคม (อัตราส่วนร้อยละ).....	144
4.2	ฐานะครอบครัวกับลักษณะการชักเถลไถลทางสังคม.....	147
4.3	ฐานะครอบครัวกับปัญหาเศรษฐกิจ จำแนกตามฐานะครอบครัว.....	149
4.4	ปัญหาทางเศรษฐกิจกับการชักเถลไถลทางสังคม.....	151
4.5	ปัญหาทางเศรษฐกิจกับลักษณะการชักเถลไถลทางสังคม.....	153
4.6	ฐานะครอบครัวกับการให้รางวัลเมื่อลูกทำความดี.....	154
4.7	ฐานะครอบครัวกับความดีในการให้รางวัลแก่บุตร.....	156
4.8	ปัญหาค่านเศรษฐกิจกับการให้รางวัล.....	158
4.9	ปัญหาค่านเศรษฐกิจกับความดีในการให้รางวัล.....	159

4. 10 ฐานะของครอบครัวกับการลงโทษ เมื่อลูกทำผิด..... 160

4. 11 ปัญหาเศรษฐกิจกับการลงโทษ..... 162

4. 12 ความสัมพันธ์ในครอบครัวกับลัทธิเศรษศาสตร์ (อัตราส่วนร้อยละ).. 164

4. 13 ความสัมพันธ์ในครอบครัวกับลักษณะการชกเถลาทางสังคม 167

4. 14 ความสัมพันธ์ในครอบครัวกับการไ้ทรงวัด..... 168

4. 15 ความสัมพันธ์ในครอบครัวกับความถี่ในการไ้ทรงวัด..... 170

4. 16 ความสัมพันธ์ในครอบครัวกับการลงโทษ..... 170

4. 17 ฐานะครอบครัวกับความรับผิดชอบของภรรยา..... 171

4. 18 ความคาดหวังของบิดามารดาที่มีต่อการศึกษาระดับสูงที่สุดของลูก
จำแนกคามฐานะครอบครัว..... 179

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย